

גדולה היא אהבתי לכל היצורים, לכל
 המצויינות. חלילה לי לתקנים בלכבי גם זיק קטן
 של משטמה, של שנאת הפריות. הנני מקריש
 בקלא קרבי את אהבתי הגדולה לכל הפריות,
 ויביתר מזה לכני אדם, ובמקרה יותר עליונה
 לכני ישראל, ובמקרה מעלות בקנש ליקראי ד',
 לשומרי תוכה ומצנה, וקלינחמך לתלמידי
 חכמים. איני חפץ בפחיתת הקבוד של שום
 אדם. אני רוצה שהכל יתעלה, הכל יתקדש,
 ויתקדשו ויתקדשו. הנני צריך להפיר את תוכיות
 רצוני, את נקבת חפץ ונשקתי, למען אדם לבנו
 את נקבי אך למעלה למעלה.

8

9

מזל של החדש: בתולה וכדברי הנביא: שובי בתולה ישראל, שובי אל
 עדיך אלהיך, לכן בחדש זה שמואל מורה על "כנסת ישראל, הבלית הרב את רעיון
 אהדות העם", עליו נבנתה משנתו העיונית ומסכת חייו. משחר ילידתו ועד לבשמת
 אפרו האחרונה עמל רבצ למען כיצור רעיון נשגב וקדוש זה. שכל גופי תורה תלויים בו.
 צדאותו האחרונה היתה: "אין שום דבר המצדיק פירושים בישאל" 201.
 ומבנה יד החשבה העליונה — את עליותו לגנוי מרזמים דוקא לחדש זה 202,
 בשלושת בו 203. אחר היה אברהם 204 וב"אחר" 205 יצאה נשמתו.

אם רצונו לומר שיש להשיב את ישראל אל אלהיה
 ואל אבותיה ואל ארצה ואל בית אבותיה
 ואל בית אבותיה ואל בית אבותיה

10

דברי יום - 307

10

כי הלא ידעתם, אחי הנעזמים, שאם
 אך היי בכחי לא זיתתי פוסק אפילו רגע מלקרא בגרוך בקול גדול, לכל עבדי ד'
 הנאמנים בבריתו, לכל חכמי התורה, בפרט יושבי אר"ק, למהר ברב כח חיל לחקן
 את המעוות האיום ולשוב אל החלק הנעזב הזה שבמורה שהוא בית היינו, שדוקא
 עמו ועל ידו ישוקה כל עץ הזינים של כללות עסק התורה והעבודה, וכל השפלות
 והאורן של הנלות הוא רק משום "דעברין לאורייתא ויבשה" 1. אבל מעולם לא אוכל
 להסכים, שאני הנני המוכשר בדברי כלבדם לתן כח ורוח חיים בלבבות נרדמים
 ומיוערים. כי מה יסכון רעיון אחד, או אפילו הרבה, הנשמעים או נקראים פעם
 או פעמים ואח"כ המזהשות פגות למחשכיהן הרגילים. עליכן כל מה שאני כותב
 ומעורר בדברים אינו כיא שנקום לעיור את נשמותינו — שהשקפת הנשמה
 הכללית של כל עם ד' בכך תלויה היא — עיי מה שנקבע לימוד קבוע בכל אומה
 הספרים התיקונים, הראשונים והאחרונים, של חלקי המוסר והיראה, הנגלים והנסתרים.
 ספר אור ספר, ולהשתדל לעלות במעלות הסבא והעיון בזה לא בדרך הציור
 של יראת שמים המורגלת, שהיא באמת רק בבואה דבבואה של יראת שמים אמתית.
 הבאה מתוך לימוד קבוע ומסודר בלא הפסק אפילו יום אחד.

למקצוע זה של משיח עם רבונש-עולם, יש שם אחר: לימוד אמונה.
 רבנו הרבה להסביר את המושג של אמונה. יש אנשים הסוברים שאמונה
 היא מין רגש, מין המית הלב, מין צבטה בלב. רבנו נשאל: "יש טעמים
 שאמונה היא רגשי והשיב: "ישק! קודם כל, אמונה היא אמונה! והיא
 הכרת אמת, הכרת האמת היותר גדולה" 2. תפסה זו שאמונה היא רגש
 נותנת נשק בדי האפיקורסים, הטוענים שאמונה אינה דבר מול שמקין
 במחוחו את כל עם ישראל ואת כל האנושות, אלא הויה פרטית. למלמי
 קרה מאורע מסויים, לכן הוא מאמין, מה שאין כן אלמוני, לכן איש
 מאמין. יש מי שאוהב מאלכ מסויים, ויש מי שאוהב ספר מסויים, כך יש
 מי שמאמין בד', והו רש אישו מרס. "את השיבוש הזה שאמונה היא
 רגש, יש לעקור מן השורש. יש להשתחרר מהנהגה שסחית וי"ל אין
 התנגדות לשיר בבוקר "אני מאמין", לומר ולרקד. גם זה טוב, אך זו עדיין
 לא אמונה. אפשר לומר שזהו ניסוי רגשי של האמונה. אבל אמונה מהי?
 "אמונה היא דבר שבשכל, היא השכל היותר גדול, האמיתי ביותר, שכל
 אלוהי, דעת אלוהים" 3. אמונה היא ההבנה, התפוסה, התחבובות היותר
 עומקית, היותר אמתית שיש בטלם. "ידע את אלוהי אביך ועבדה" 4. לדעת
 את ד', כלומר: אמונה. "ניתן להבין שלבר שכלי יש ערך צבורי-כללי. כל
 ענין הדעת, השכל, ההכרה שייך לטבע האדם, לצבריותו של האדם. מה
 שאין כן צד הרגש, שאינו הצד המיוחד של האדם בתור אדם" 5. השכל הוא

ההשגה היותר בהירה חיה באמת היא הבאה מתוך אמונה שלמה

11

שבה עם המקור הסגור, וגם קודם לו ואחריו. זאת היא מדת איא עיה, שאנו
 הולכים בדרכיו. "האמין בד'". ראש למאמינים. וא"א להשיג שום השגה רחוקה
 באמת כיא עיי קדושת אמונה שלמה. החכמה והרחבת הדעת היא רק גורם להשגה
 5 הא עצמותה. וכ"כ שאדם זוכה ביותר להבנה בחדרי ידעת השיית הוא משיג
 יותר את בהירות השבת הכמת אמונה אומן. וכל עיקר תיקון הדור בכלל ובפרט
 תלוי בזה, וישותם של ישראל וכבודו וישועת העולם כולו רק בזה היא תלויה,
 שכ"ז שלא יכזו בבריות והאחרונה הדעת של קדושת האמונה תהי כל חכמת
 פרטית ומובלגת, אבל עם עומק דעת האמונה נעשית היא כללית, כמו שהיא אצל
 השיית.

ההשגה היותר בהירה חיה באמת היא הבאה מתוך אמונה שלמה

13

ה אין המדינה האושר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה.
 שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיות,
 שן עטרת החיים של האנושיות מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה, מה שאין
 כן מדינה שהיא ביסודה אידאלית, שתקוק בהיותה חוכן האידאלי היותר עליון
 5 שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה
 בטלם האנושי, ומדינת זו היא מדינתנו. מדינת ישראל. יסוד כסא ד' בעולם, שכל
 חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזוה באמת האושר היותר עליון, אמת,
 שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא
 מפני זה יהיה מלהיות האושר היותר גדול.

אמונה היא עין

14

לכן קידוש השם היותר גדול שבחשיטוריה הוא מה שאנו חיים עליושי:
 תקומת מדינת ישראל, חזרת עם ישראל למצבו הבריא. כשעם ישראל
 חולה, כל האנושות חולה. ספר נצח ישראל להמריח מעביר על את הוועות
 הוא: דע זך בעלות עם ישראל מארצו אינה העברת אוכלוסין לבדה, היא
 5 ועווע של כל האנושות, כל העולם, כל העולמים, וכל עולמים שמעל
 העולמים. ישראל שהולך וחוזר עכשו לבריאותו, — וזה קידוש השם
 היותר גדול, כדברי יחזקאל הנביא: "וקדשתי את שמי הגדול המפולל
 בגוים... וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם" 6. נכון
 שפעם ישראל יש בעיות. בכל דבר נמצאות אינה העולם הזה יש בעיות. אלא
 10 יש לראות בעין פקוחה מהו הקבוע, מהו הנצחי, מהו המוחלט, ומה הם
 הדברים הקטנים והחולפים עליהם נתגבר, ושעליהם חייבים להתגבר, ולא
 באמירה לבדה ש"היה טוב". דואי, יש לפעול ולעמול, אך אסור שהמבט
 על המאורעות ישובש עליושי כשיום צדדיים, אלה יחלפו במשך הדורות,
 ולא עוד ואלו שפתרון של בעיות אלה, בעיות מוליטיות או צבאיות,
 רוחניות או חינוכיות ילפע רק מתוך ההבנה המרכזית: מי אנחנו ומה
 אמת ומת קודם עכשו איננו.

אמונה היא עין, הכיף קר כמאמר א' 58

15

החשובה באה מאי הסיפוק המתמיד השורר בהיה, אי הסיפוק מצמצום
 ההבעה שנעוץ בכל התגלות; ואי הסיפוק הפורה והחינוכי הנה, ממציא
 ומחדש עולמות וענינים חדשים. "על ידי החשובה הכל שב לאלוהות,
 עיי מציות כח החשובה השורר בעולמים כולם, שב הכל ומתקשר
 5 במציאות השלמה האלהית" (אורות החשובה פרק ד' אות ב);
 "החשובה קדמה לפולם. המוסר מקיף את הכל. הערך העליון המוחלט
 מחפוש הוא בכל ענפי ענפים. המעשה המסתעף שאינו מכון לשדרו
 חזר למקורו בעילוי הרצון" (שם פרק י"ב, אות ד); "העולם מוכרח
 הוא לבוא לידי חשובה שלמה. אין העולם דבר העומד על מצב אחד, כי
 10 אם הולך הוא ומתפתח, וההתפתחות האמיתית השלמה מוכרחת היא
 להביא לו את הבריות הגמורה, החמרת והרוחניות, והיא תביא את
 אור חיי החשובה עמה" (שם פרק ה' אות ג); "רוח החשובה מרחף
 בעולם והוא נתון לו עיקר צביונו דחיפת התפתחותו, ובריה בשמי,
 הוא מעין אותו ונותן לו את כל כשרון יפיו והדר" (שם פרק ה' אות
 15 ד); "החשובה באה משאיפת המציאות כולה להיות יותר טובה
 נמוככת, יותר חסונה ומעולה ממה שהיא. בתוך חפץ זה חגרי כח חיים
 של החברות על הכוה המובלג של החיים ועל חילושיותיה" (שם פרק
 17 אות א); "אמנם, במעמקי החיים מתנוצץ בכל רגע אור חדש של
 חשובה עליונה, כשם שאור שוטף חדש הולך בכל העולמות ומלואיהם
 20 לתדרשם, ולפי ערכו של האור ומילוי החכמה והקדוש שיש בו,
 מתמלאת הנשמות באוצרות חיים חדשים וכי. וממצא אור העולם כולו
 חידושו לכל צורותיו, בכל זמן ועידן, בתשובה הוא תלוי" (שם פרק ד'
 אות י"א).

הוא טובה א' 58